

Stručni rad

PODRŠKA NASTAVNICIMA I UČENICIMA U ODGOJNO – OBRAZOVNOM PROCESU

Antonija Bukša
TRGOVAČKA I TEKSTILNA ŠKOLA U RIJECI

Sažetak

Cilj istraživanja je istražiti proces poučavanja i podrške učenju. U tu su svrhu osmišljena su dva istraživanja – mišljenja i stavovi učenika i mišljenja i stavovi nastavnika, a ovaj rad analizira i predstavlja rezultate drugog. Istraživanje je provedeno u drugom polugodištu školske godine 2021./2022. Istraživanju je pristupio 21 nastavnik iz Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci. Istraživanje je provedeno anonimno, uz potrebne suglasnosti. Korišten je alat Microsoft Forms. Cilj rada je istražiti:

- razinu kvalitete podrške učenicima u učenju od strane nastavnika
- razinu kvalitete podrške nastavnicima od strane drugih kolega nastavnika
- iskustva u radu i suradnji s kolegama
- podršku nastavnicima od strane stručne suradnice pedagoginje

Izračunati su postotci za svaku tvrdnju prema danim odgovorima.

Rezultati istraživanja su pokazali da nastavnici visoko ocjenjuju svoj rad, podršku koju daju učenicima, podršku koju primaju od kolega. Imaju, također solidan i stabilan odnos sa kolegama, iako postoji prostor za unaprjeđenje tog odnosa.

Ključne riječi: srednja škola, podrška u radu, suradnja, međuljudski odnosi, prilagođavanje.

1.UVOD

Umijeće poučavanja često se definira kao oblikovanje i upravljanje obrazovnim okruženjem i iskustvom osobe koja uči sa svrhom poticanja i ostvarenja željenih ishoda učenja. Iz toga proizlazi da je preduvjet uspješnog poučavanja poznavanje samog procesa učenja, kao i činitelja koji ga olakšavaju ili otežavaju na različitim obrazovnim razinama. Upravo je (pre)poznavanje potreba nastavnika, njihovih stavova, sklonosti, afiniteta ili nedostatak istih preduvjet izgradnje stabilnog i konstruktivnog poučavanja. Odnos koji nastavnici stvaraju sa svojim učenicima izravno utječe na stav kojeg zauzimaju učenici prema pojedinom predmetu, usvajanju gradiva, aktivnom sudjelovanju na satu.... Zbog toga ga je potrebno analizirati i proučavati a sve kako bi se spoznali načini na koje se može poboljšati taj proces: podrškom, primjenom različitih načina poučavanja, metoda, unošenjem inovacija i povezivanjem sa aktualnim događajima iz života i rada. Ovo se nastojanje može postići redovitim ispitivanjem i analizom. Na taj se način može unaprijediti proces poučavanja te izbjeći mnoge zamke koje krije ponavljanje uvijek istog obrasca odnosa s učenicima. Ono što motivira učenika je nastup i interpretacija samog učitelja, zatim uvođenje novih zanimljivih sadržaja, disciplina u razredu, nastava u novom okruženju [4]. Kako bi učitelji ostvarili pozitivne ishode poželjno je koristiti raznolike metode poučavanja, pristupe i zadatke koji potiču kod učenika samostalno, aktivno učenje, aktiviraju više kognitivne procese i potiču samoprocjenu učenika pri učenju. Posebno je važno radno okruženje, mogućnost suradnje, razmjenu iskustava među nastavnicima, načini rješavanja problema, pružanje podrške. Od ključne važnosti za razvoj zdrave radne sredine su postupci praćenja, analize i vrednovanja postojećeg stanja a sve u svrhu prilagodbe novim izazovima i stvaranja pozitivnih i stabilnih međuljudskih odnosa. Uz poučavanje o tome kako učiti, za poticanje učenja, ključan je i odnos između nastavnika te podrška koju učenici dobivaju od svojih učitelja.

2.CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja bio je upoznati stavove i mišljenja nastavnika naše škole, spoznati moguće negativnosti i manjkavosti, te razvijati konstruktivan i smislen odnos s našim učenicima.

2.1.METODOLOGIJA

Istraživanje je provedeno u drugom polugodištu školske godine 2021./2022. Obuhvaćena su ukupno 21 nastavnika iz Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci,.

2.2.POSTUPAK

Istraživanje je provedeno anonimno, a ispitanici su upoznati sa svrhom istraživanja kao i sa samim projektom. Na skali procjene od 5 stupnja: UOPĆE SE NE SLAŽEM, NE SLAŽEM SE, NITI DA NITI NE, SLAŽEM SE, U POTPUNOSTI SE SLAŽEM, nastavnici su izrazili svoj stav o pripremama za nastavu, provjerama znanja, podršku koju pružaju učenicima, praćenju napredovanja učenika, izboru metoda i načina rada s učenicima, primanju i davanju podrške kolegama, suradnji.

3.REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje Poučavanje i podrška učenju provedena je u tijeku drugog polugodišta školske godine 2021./2022.U anketi su sudjelovala ukupno 21 nastavnika iz različitih obrazovnih područja (hrvatski jezik, matematika, strani jezici, ekonomije, tekstila i likovne umjetnosti) iz Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci. Škola broji ukupno 31 nastavnika.

GODINE RADNOG STAŽA U NASTAVI	POSTOTAK
DO 3 GODINE	10
OD 3 - 5 GODINA	15
OD 5 - 10 GODINA	15
OD 10 – 15 GODINA	60

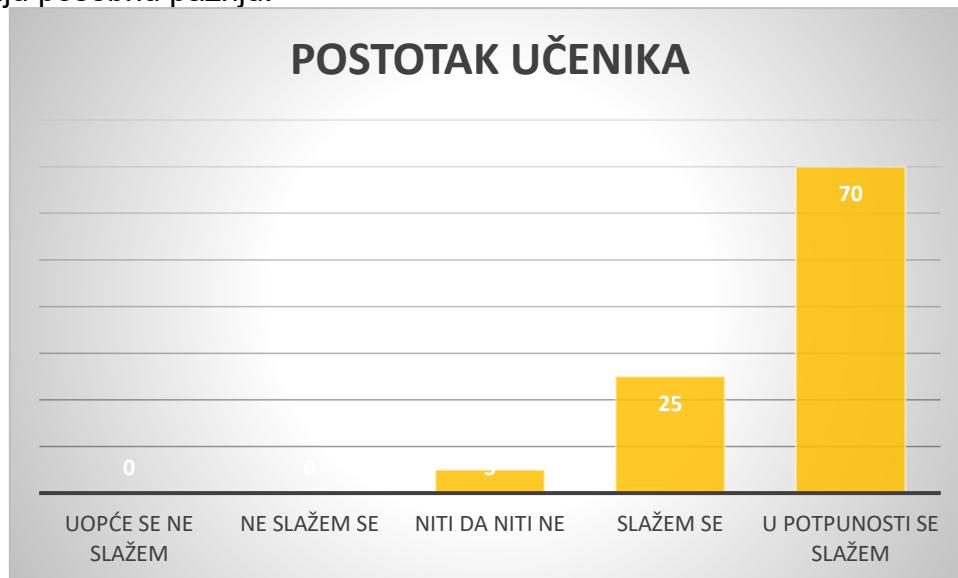
Tabela 1: Godine staža u nastavi

Od 21 nastavnika koji su sudjelovali u istraživanju 43% su razrednici a svi predaju učenicima od prvog do četvrtog razreda srednje škole. Najzastupljeniji su nastavnici koji su ostvarili staž u školi od 10 – 15 godina. Istraživanju je pristupilo najmanje onih koji u školi rade do 3 godine.Prva se skupina pitanja odnosi na pripremu nastavnog sata: 75% ispitanih nastavnika izjavljuje da se redovito priprema za izvođenje nastave, a na početku školske godine upoznaje učenike s pravilima ponašanja i elementima i kriterijima ocjenjivanja. 90% ispitanih dogovorena pravila ne mijenjaju te ih primjenjuju tijekom cijele školske godine. 10% nastavnika mijenja i prilagođava svoj način rada i metode učenicima tijekom godine. Kao razlog ističu različite potrebe i navike učenika kojima se, smatraju, valja prilagoditi. Nastavnici visokom ocjenjuju svoj rad s učenicima: 80% priprema pitanja ili zadatke kojima provjeravaju razumijevanje i postignuća učenika, pravodobno objašnjavaju zašto je neki odgovor ispravan ili pogrešan, pružaju konkretne povratne informacije.

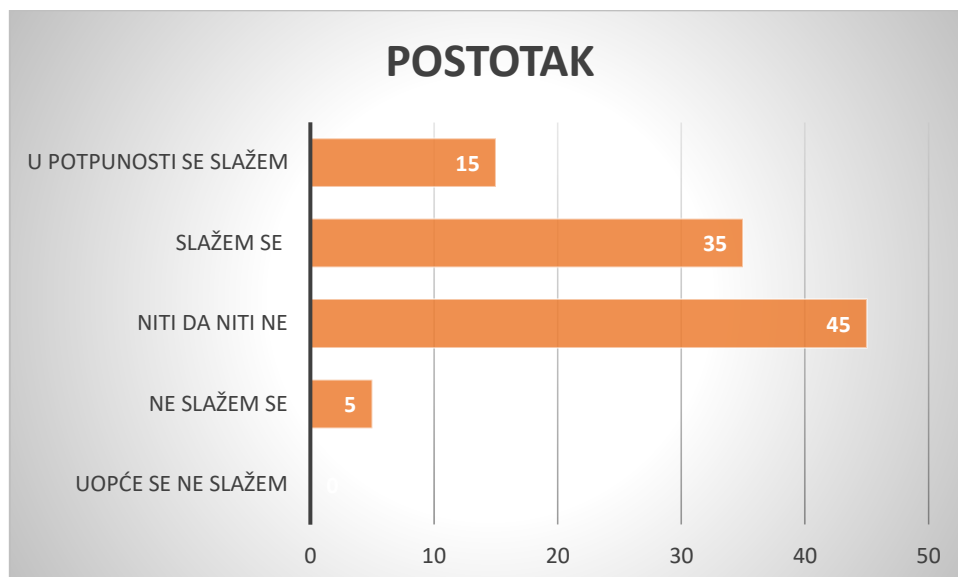

Graf br. 1: Kao nastavnik/ca učenicima različitih sposobnosti ili interesa dajem zadatke različite težine

Nastavnici se pozitivno određuju o svom radu i u pogledu davanja dodatne upute/objašnjenja i/ili vrijeme za rješavanje zadataka, motivacije učenika za rad i učenje, osiguravaju da određeni učenici ne dominiraju u raspravama ili aktivnostima. Kao vrlo važnu karakteristiku svog rada ističu rad s učenicima s teškoćama kojima posvećuju posebnu pažnju:

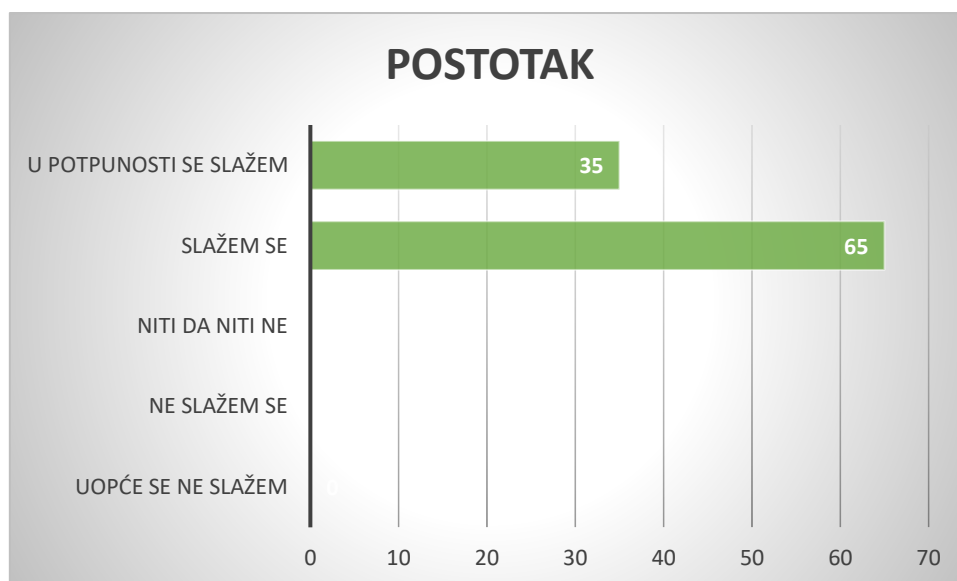

Graf br. 2: Ponavljam gradivo ili ga objašnjavam na drugačiji način ako ga dio učenika nije usvojio

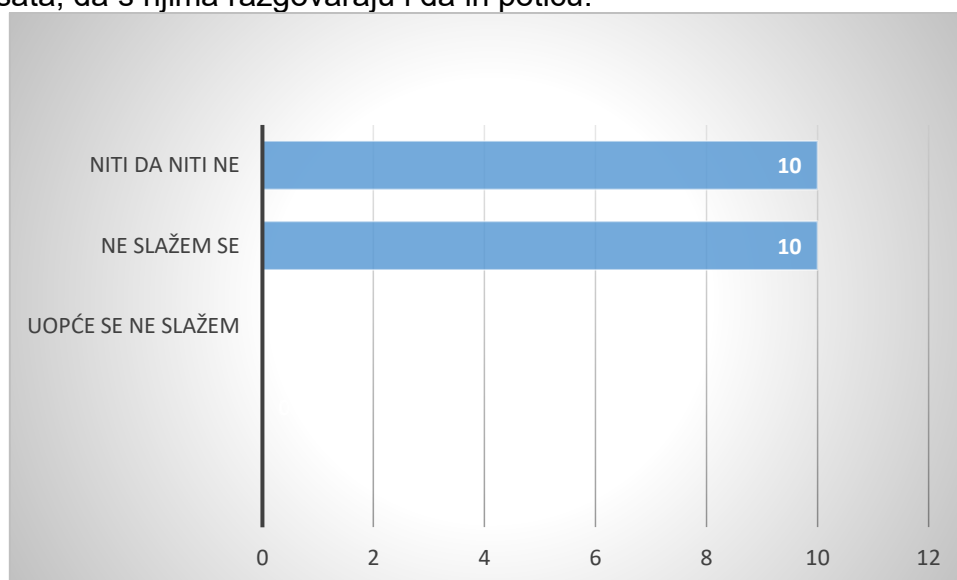
Graf br. 3: Kao nastavnik dajem učenicima mogućnost izbora aktivnosti i načina rada

Nastavnici ističu da im je od iznimne važnosti da učenici razumiju gradivo, a ne da samo pamte pojmove. Stoga osmišljavaju pitanja koja potiču kognitivne procese – žele da učenici spoznaju uzročno posljedične veze sadržaja kojeg usvajaju. Nastavnici se susreću i s problemom koji je sve prisutniji: učenici ne znaju kako pristupiti učenju: ne uče kontinuirano, već samo kad je pismeno ili usmeno ispitivanje, ne znaju rasporediti gradivo i vrijeme, ne razlikuju što je bitno, ne vode bilješke, nerado sudjeluju u aktivnostima, najčešće jer ne razumiju što se od njih očekuje.

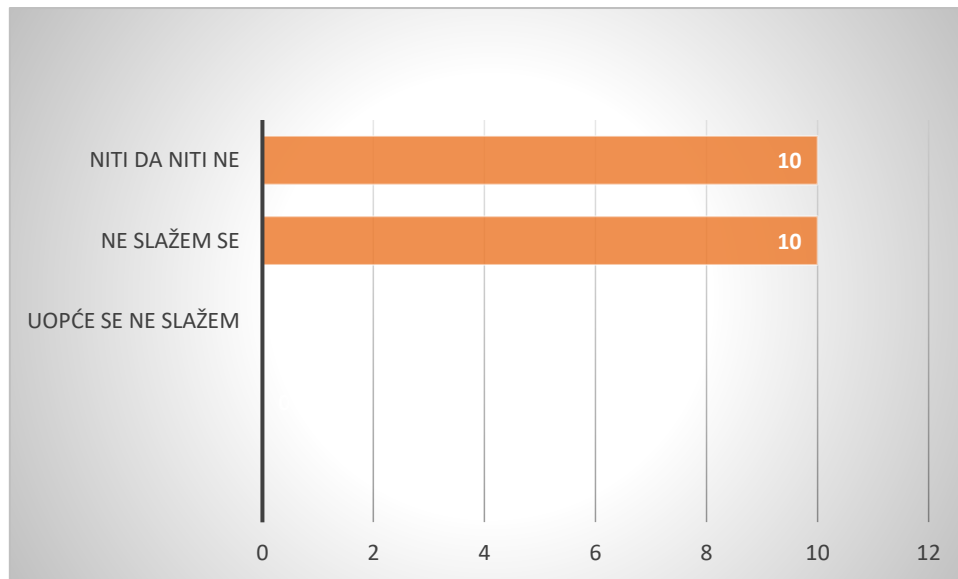

Graf br. 4: Poučavam učenike o tome kako pristupiti učenju

Zbog toga učenike potiču da vlastitim riječima iskažu razumijevanje sadržaja, da međusobno provjeravaju uratke (uočavaju pogreške). 95% nastavnika ohrabruje učenike da daju svoje osobno mišljenje i da se kritički osvrnu na sadržaje koje usvajaju, a svega 5% misli da to ne čini dovoljno. Isti postotak nastavnika povezuje gradivo svog predmeta s gradivom ostalih predmeta i praktične nastave, sadržajima i primjerima iz svakodnevnog života, te stečenim znanjima i iskustvima. Natpolovičan broj učenika drži da profesori jasno iznose ciljeve/temu nastavnog sata, da su upute jasne te da su postavljena pitanja jasna. Ipak, samo 39% učenika drži da je tijekom sata jasno što trebaju činiti, a čak 45% drži da je to jasno povremeno a 16% da uopće nije jasno. Djeca koja su odgovorila negativno ističu da bi željeli da im profesori više pomažu tijekom sata, da s njima razgovaraju i da ih potiču.

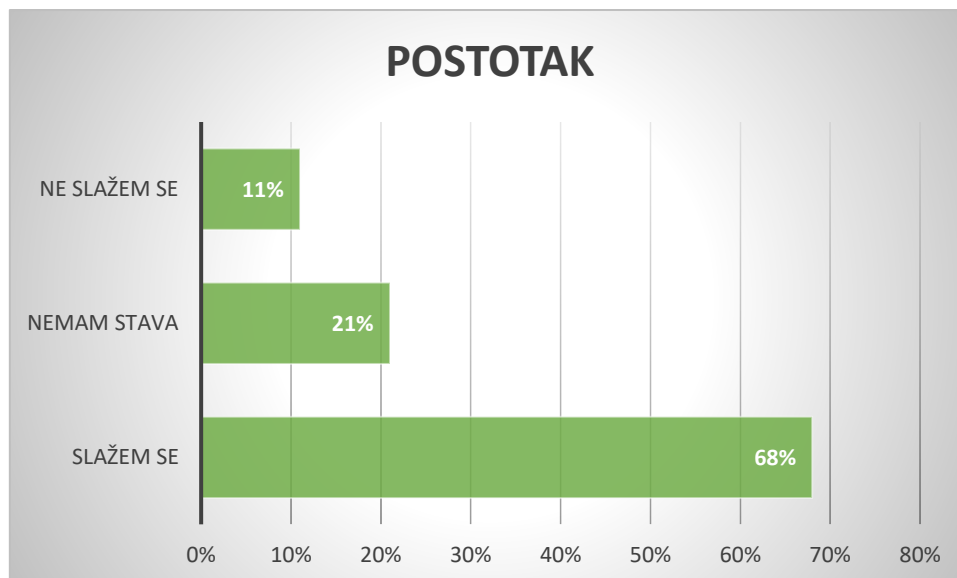

Graf 5.: Imam dovoljno vremena za izvršavanje zadataka na praktičnoj nastavi

Graf 6: Imam dovoljno vremena za izvršavanje zadataka u teorijskoj nastavi

Da profesori pohvaljuju trud učenika i njihova postignuća smatra 55% učenika, 30% nema stava a 15% je negativno odgovorilo na ovo pitanje. Neverbalnu komunikaciju s profesorima 47% ocjenjuje pozitivnom, 37% učenika nema stava dok 17% učenika tu komunikaciju ocjenjuje negativno. Ipak, uz povezivanje činjenica, vrlo je važno da nastavnik osmišljava zadatke koji će učenicima omogućiti primjenu stečenih znanja i vještina. Uz praktičnu nastavu, budući da smo strukovno – umjetnička škola, učenici imaju priliku primijeniti naučeno u školskim praktikumu i radionicama. Nastavnici koji su sudjelovali u istraživanju jednoglasni su u mišljenju da među njima vlada odnos uvažavanja i poštovanja. Utvrđuju da su spremni pomoći jedni drugima ali većina to čini tek kad se od njih to izričito zatraži (65%). Svjesni su da u radu s ljudima ima i negativnih iskustava ali ne žele da ih ista odrede pa su spremni podijeliti materijale i znanje s kolegama. Svi se slažu s tvrdnjom da uvijek daju sve od sebe da drugima pomažu na način na koji bi voljeli i sami primiti pomoć. 68% ispitanih ističe kako u svom aktivu nikada nije naišlo na problem suradnje, 21% nema izraženi stav, a 11% utvrđuje da im je bila uskraćena suradnja, dijeljenje znanja, radnih materijala ili pomoći od strane kolegica/ga. 19% ih se slaže da se kolege nastavnici prema njima uvijek odnose s poštovanjem, 67% ih se uglavnom slaže s tom tvrdnjom, dok 14% odgovara da se ne slaže. Neku vrstu verbalnog sukoba i neprimjerenog govora od strane kolega nastavnika doživjelo je čak 40% nastavnika, 30% nema stava, a 30% se ne slaže s ovom tvrdnjom. Ispitani nastavnici oštro su podijeljeni po pitanju unaprjeđivanja suradnje u kolektivu: 50% smatra da kolektiv odlično funkcionira i ne predlažu načine poboljšanja suradnje jer to nije potrebno, dok drugih 50% smatra da ima prostora za unaprjeđenje iste.

Graf br. 7: U našem aktivu nisam naišao/la na problem suradnje

Suradnju sa stručnom suradnicom – pedagogom nastavnici pozitivno ocjenjuju: smatraju da uvažava njihovo mišljenje, aktivno je uključena u rad s učenicima, nastavnici se često s njom konzultiraju i dobivaju pravovremenu, stručnu podršku. Savjete, metode rada i ideje koje predloži stručna suradnica pedagog ne koristi 10% ispitanih nastavnika jer smatra da ih teško mogu primijeniti u svom radu. Potrebu za promjenom u radu s učenicima ne vidi 33% nastavnika uz obrazloženje da im nije potreban dodatni poticaj ili usmjerenje jer imaju dobar odnos s učenicima i kolegama te postižu rezultate u odgojno-obrazovnom radu.

4.ZAKLJUČAK

Provođenjem i analizom anketnih upitnika postignut je jedan od ciljeva projekta koji glasi: istražiti stav nastavnika o razini kvalitete podrške učenicima u učenju, razini kvalitete podrške nastavnicima od strane drugih kolega nastavnika, iskustvu u radu i suradnji s kolegama, podršci nastavnicima od strane stručne suradnice pedagoginje. Anketnim istraživanjem prikupljeni su stavovi i mišljenja 21 nastavnika Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci. Škola broji ukupno 31 nastavnika. Od 21 nastavnika koji su sudjelovali u istraživanju 43% su razrednici a svi predaju učenicima od prvog do četvrtog razreda srednje škole. Najzastupljeniji su nastavnici koji su ostvarili staž u školi od 10 – 15 godina. Istraživanju je pristupilo najmanje onih koji u školi rade do 3 godine. Nastavnici visokom ocjenjuju svoj rad s učenicima 75% ispitanih nastavnika izjavljuje da se redovito priprema za izvođenje nastave, a na početku školske godine upoznaje učenike s pravilima ponašanja i elementima i kriterijima ocjenjivanja. Većina ispitanih dogovorena pravila ne mijenjaju te ih primjenjuju tijekom cijele školske godine. 10% nastavnika mijenja i prilagođava svoj način rada i metode učenicima tijekom godine. Kao razlog ističu različite potrebe i navike učenika kojima se, smatraju, valja prilagoditi. Nastavnici ističu da im je od iznimne važnosti da učenici razumiju gradivo, pa redovito usmjeravaju i pomažu učenike potičući kognitivne procese – žele da učenici spoznaju uzročno posljedične veze sadržaja kojeg usvajaju. Istraživanje nam je otkrilo i neke zabrinjavajuće podatke: učenici ne uče redovito, tj. svakodnevno, niti izvršavaju svoje zadatke redovito (zadace, čitanje lektire, vježbanje zadataka,,). Brine podatak i da teško nalaze motivaciju za učenje. Kao poticaje navode osobna dostignuća, nagrade, pohvale...

Ispitani učenici pozitivno ocjenjuju komunikaciju i odnos sa profesorima: smatraju da nastoje pomoći učenicima/cama sa usvajanjem gradiva, ohrabruju učenike da se kritički osvrnu na sadržaje koje uče i potiču ih na istraživanje. Ipak, manje se od polovice ispitanih učenika prilikom komunikacije s profesorima osjeća opušteno i sigurno, dok je većina pod pritiskom i pod povećalom. Nastavnici koji su sudjelovali u istraživanju jednoglasni su u mišljenju da među njima vlada odnos uvažavanja i poštovanja. Utvrđuju da su spremni pomoći jedni drugima ali većina to čini tek kad se od njih to izričito zatraži. Istraživanje je pokazalo da nastavnici koji su sudjelovali u istraživanju imaju pozitivan stav o suradnji i podršci među kolegama, da pozitivno ocjenjuju svoj rad. Svjesni su izazova i problema, ali žele biti aktivni sudionici u životu i radu Trgovačke i tekstilne škole u Rijeci.

5. LITERATURA

- [1.] Škrbina, D. (2013). ART terapija i kreativnost: [multidimenzionalni pristup u odgoju, obrazovanju, dijagnostici i terapiji]. Zagreb: Veble commerce
- [2.] Pavlin-Bernardić, N. i Rovin, D. (2009) Zašto nam je ponekad teško učiti? Savladavanje teškoća u učenju. U: D. Čorkalo (ur.), Primijenjena psihologija: pitanja i odgovori. Zagreb: Školska knjiga
- [3.] Siegel, D. J. (2017). Oluja u mozgu: snaga i svrha tinejdžerskog mozga. [vodič krozadolescentni mozak u nastajanju, pogled iznutra prema van, dob 12-24 godine]. Zagreb: Harfa.
- [4.] Vizek-Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović-Štetić, V. i Miljković, D. (2003) Psihologija obrazovanja. Zagreb: IEP VERN
- [5.] Desforges, C. (2002) Uspješno učenje i poučavanje – psihologijski pristupi, Zagreb: Educa
- [6.] Ayres, A. J. (2008). Sensory integration and the child: Understanding hidden sensory challenges. Los Angeles: Western Psychological Services
- [7.] Skopljak, K., Stamenković, K. i Tomac, A. (2018). Emocionalni problemi i problemi ponašanja među adolescentima upućenih u službe za zaštitu mentalnog zdravlja djece i adolescenata u Hrvatskoj